

ร่วมกันรักษโลกเพื่อคนรุ่นหน้า - ลูกหลานของเรา

ดอน ปรมัตถ์วินัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ในโลกยุคดิจิทัลและการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ คำว่า “big data” และ “Internet of Things” เป็นสิ่งที่ได้ยินกันบ่อยครั้ง และชวนให้นึกว่าเป็นเรื่องเทคนิคที่ซับซ้อนและสื่อสารกันด้วยภาษาดิจิทัลที่คนนอกยากจะเข้าใจ อย่างไรก็ตาม ไทยตระหนักดีถึงโอกาสและความท้าทายที่มาพร้อมความทันสมัยดังกล่าว และต้องการที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกมิติของมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน ด้วยเหตุนี้ ไทยจึงได้กำหนดแนวคิดหลัก “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” หรือที่ใช้ภาษาอังกฤษว่า “Advancing Partnership for Sustainability” เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในทุกมิติ หรือ “Sustainability of Things (SOT)”

ในการทำให้เกิดความยั่งยืนทุกมิติ ไทยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นมิติที่สาธารณชนรับรู้และสนใจมากที่สุด อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ปี ๒๕๗๓ (United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development หรือ SDGs) ซึ่งมีเป้าหมาย ๑๗ ข้อ ที่แบ่งได้เป็น ๕ กลุ่ม หรือ 5Ps คือ การอนุรักษ์โลก (Planet) การสร้างสันติภาพ (Peace) การสร้างความเจริญก้าวหน้า (Prosperity) การยกระดับความเป็นหุ้นส่วนเพื่อความร่วมมือ (Partnership) และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน (People)

เมื่อกล่าวถึงการอนุรักษ์โลก อากาศบริสุทธิ์และน้ำสะอาดเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของคนและทุกสิ่งมีชีวิตบนโลกนี้ แต่น่าเสียดายว่ามนุษย์กลับเป็นผู้ที่คุกคามทำลายโลกใบนี้มากกว่าใครมาโดยตลอด การที่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์โลกแสดงถึงความห่วงกังวลต่อสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น จนมีเสียงเรียกร้องให้ใช้แนวทางการพัฒนาที่สมดุล ซึ่งรวมถึงแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) ที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน

ประเทศไทยตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความสำคัญต่อผลสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยรวม ประเทศไทยจึงได้มีมาตรการที่จะอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความยั่งยืนให้มากขึ้น และได้รวมไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ในการนี้ ประเทศไทยได้ริเริ่มแผนการลดก๊าซเรือนกระจกระดับชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๗๓ (Nationally Determined Contribution Roadmap on Mitigation 2021 – 2030) เพื่อให้ไทยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ร้อยละ ๒๐ ถึง ๒๕ ภายในปี ๒๕๗๓ ตามเป้าหมาย ซึ่งมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนเมื่อปีที่แล้วสามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กว่า ๔๕.๗๒ ล้านตัน หรือนับเป็นร้อยละ ๑๒ ของเป้าหมายตามแผนซึ่งวางไว้ที่ร้อยละ ๗ ถึง ๒๐ ภายในปี ๒๕๖๓ นอกจากนี้ ไทยยังสามารถฟื้นฟูแนวปะการัง ๑๕๐ ไร่ และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนกว่า ๕,๕๐๐ ไร่ ตลอดจนลดการใช้ถุงพลาสติกได้กว่า ๔๓๕ ล้านถุงตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา

นอกเหนือจากใช้มาตรการภายในประเทศ ประเทศไทยยังผลักดันความร่วมมือในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมกับนานาประเทศ เพราะตระหนักถึงผลประโยชน์ในระยะยาวของโลกเป็นสำคัญ โดยได้แสดงความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามพันธกรณีความตกลงปารีส (Paris Agreement) ในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพ

ภูมิภาค ตลอดจนได้ริเริ่มความร่วมมือกับหุ้นส่วนระดับโลกต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และแนวปฏิบัติอันเป็นเลิศ

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นวาระระดับโลก ซึ่งต้องการความร่วมมือร่วมใจของประเทศต่าง ๆ และไทยอยู่ในสถานะที่จะขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้เป็นพิเศษในปีนี้ เพราะนอกจากจะเป็นประธานอาเซียนแล้ว ไทยยังเป็นประเทศผู้ประสานงานอาเซียนในเรื่องความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Coordinator on Sustainable Development Cooperation) ซึ่งมีการกิจกรรมระดับความร่วมมือและการหาความเชื่อมโยงที่จะเสริมซึ่งกันและกันระหว่างอาเซียนและสหประชาชาติ ทั้งนี้ ผลงานสำคัญที่ไทยมีบทบาทนำในการจัดทำ คือ รายงานเรื่อง “Complementarities between the ASEAN Community Vision 2025 and the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development: A Framework for Action” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะหาแนวทางเสริมสร้างศักยภาพของอาเซียนกับสหประชาชาติ และเพิ่มความแข็งแกร่งของกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติไปพร้อมกัน

หนึ่งในข้อเสนอแนะในรายงานความเชื่อมโยง (Complementarities Report) ที่จะเกิดขึ้นจริงในปีนี้ คือ การจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue) ในประเทศไทย ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลไทยและจะเป็นกลไกประสานโครงการที่เกี่ยวข้องกับข้อริเริ่มความเชื่อมโยง (Complementarities Initiative) ดังกล่าว โดยศูนย์ดังกล่าวจะประสานงานกับศูนย์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่น ๆ ในประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาค

ในช่วงที่ไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน อีกหนึ่งวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไทยจะผลักดัน คือ สิ่งแวดล้อมทางทะเล (marine environment) ซึ่งเป็นเรื่องที่ไทยห่วงกังวลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผลกระทบจากขยะทะเล (marine debris) เพราะนักวิจัยได้ค้นพบแพขยะทะเล (garbage patch) ขนาดใหญ่กลางมหาสมุทรแปซิฟิก มีพื้นที่ใหญ่กว่ากรุงเทพฯ ซึ่งเป็นความเสี่ยงสำหรับมนุษย์ที่อาจได้รับอันตรายจากการบริโภคปลาที่กินขยะดังกล่าวเข้าไป ทั้งยังเป็นอันตรายต่อสัตว์ทะเล อาทิ เต่าและวาฬ ซึ่งตายปีละนับแสนตัวเพราะกินขยะทะเลที่ไม่ย่อย นอกจากนี้ ขยะทะเลยังส่งผลเสียต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญเพื่อการพัฒนาประเทศ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ศึกษาและค้นพบว่า ขยะที่ถูกทิ้งลงสู่ทะเลนั้นสามารถเคลื่อนที่ไปได้ทั่วโลก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศต่าง ๆ จะมีเวทีหารือและร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในกรอบอาเซียน ได้มีการประชุมคณะทำงานเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐ และไทยได้เป็นเจ้าภาพการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนสมัยพิเศษด้านขยะทะเล เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๒ และการประชุมระดับสูงเอเชีย-ยุโรป ว่าด้วยความยั่งยืนทางทะเล ระหว่างวันที่ ๗ - ๘ มีนาคม ๒๕๖๒ เพื่อเป็นไปตามความมุ่งมั่นของไทยที่จะขยายความเป็นหุ้นส่วนเพื่อความยั่งยืนโดยเริ่มต้นจากความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะขยายผลสู่มิติอื่น ๆ ต่อไปตลอดปีนี้

ไทยเชื่อว่าแต่ละประเทศควรมีแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของตนเอง ในกรณีของไทย ได้ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy หรือ SEP) ซึ่งได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เป็นแนวทางการพัฒนา โดยหลักปรัชญาดังกล่าวให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา การหาหนทางแก้ไขปัญหาก็ปฏิบัติได้จริง และการนำหนทางดังกล่าวมาปฏิบัติ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนสำคัญในนโยบายภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศของไทย โดยได้เป็นหลักการพื้นฐานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ไทยได้แบ่งปันหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นทางเลือกเพื่อบรรลุ SDGs ผ่านการจัดทำหลักสูตรอบรมและการก่อตั้งโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและแอฟริกา

ความมุ่งมั่นของไทยต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับการพิสูจน์จากความสำเร็จที่ผ่านมาและการมีส่วนร่วมในปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ซึ่งไทยพร้อมที่จะขยายผลต่อไปให้มากขึ้น การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นประเด็นสำคัญในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน และไทยจะร่วมมือกับประเทศสมาชิกและประเทศหุ้นส่วนอื่น ๆ ทั่วโลกเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามที่กำหนดไว้ใน SDGs เป้าหมายที่ ๑๗

.....